

Oy Ruutunelonen Ab
PL 40
00521 Helsinki

MITÄ MAKSAA -OHJELMA

Asian vireilletulo ja selvittäminen

Telehallintokeskus on sille tehtyjen tiedustelujen johdosta käynnistänyt 9.6.1999 tutkimuksen Mitä maksaa –ohjelmasarjasta, joka sisältyy Oy Ruutunelonen Ab:n televisio-ohjelmistoon. Tutkimuksella on selvitetty, sisältävätkö ohjelmasarjan jaksot sellaista mainontaa tai sponsorointia, joka on ristiriidassa televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain säännösten kanssa.

Oy Ruutunelonen Ab on toimittanut Telehallintokeskukselle selvityksen 23.6.1999 ja lisäselvityksen 19.10.1999. Lisäksi Telehallintokeskus ja Oy Ruutunelonen Ab ovat käsitelleet ohjelmaa 22.9.1999 ja 9.11.1999 pidetyissä neuvotteluissa.

Telehallintokeskus on tutustunut ohjelmasarjan jaksoihin sen eri tuotantopakkeilta (ohjelma nro 5, 17.9.1998, ohjelma nro 25, 15.2.1999 ja ohjelma nro 41, 18.8.1999).

Telehallintokeskus on hankkinut televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 35 §:n nojalla Kuluttajaviraston lausunnon asiasta. Lausunto on toimitettu Telehallintokeskukselle 5.10.1999.

Selvitysten pohjalta Telehallintokeskus on kirjeellään 8.11.1999 esittänyt Oy Ruutunelonen Ab:lle arvionsa mainonnasta ja sponsoroinnista Mitä maksaa –ohjelmassa. Yhtiö on 19.11.1999 saapuneella kirjeellä ilmoittanut muutoksista, joita ohjelmaan aiotaan tehdä.

Arvio mainontaa koskevien säännösten soveltamisesta Mitä maksaa -ohjelmassa

Telehallintokeskus on ohjelman lainmukaisuutta arvioidessaan kiinnittänyt huomiota siihen, miten ohjelmassa on otettu huomioon televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 4 luvun mainontaa koskevat säännökset, erityisesti 21 §:n 1 ja 5 momentin säännökset.

Lain 21 §:n 1 momentin mukaan mainokset on voitava tunnistaa mainoksiksi ja ne on erotettava muusta ohjelmasta kuva- tai äänitunnuksella.

Lain 21 §:n 5 momentin mukaan piilomainonta on kiellettyä. Säännös sallii kuitenkin tavaroiden ja palveluiden tuote-esittelyä ohjelmassa rajoitetusti. Tavaroiden ja palveluiden esittely on sallittua ohjelmassa silloin, kun tarkoituksena on jakaa yleistä informaatiota, tai silloin, kun esittely on välttämätöntä ohjelman toteutuksen kannalta, kuten erilaisten kilpailujen yhteydessä.

Mitä maksaa -ohjelmassa palkintona olevien tuotteiden merkki mainitaan nimeltä ja niiden ominaisuuksia kuvaillaan mainonnanomaisesti mielikuvia luoden. Eräissä tapauksissa on esitetty myös viitteitä nimeltä mainittuihin liikkeisiin, joiden nimet on mainittu ns. sponsoritunnisteeksi tarkoitettussa osassa ohjelman lopussa.

Telehallintokeskus toteaa, että Mitä maksaa -ohjelma sisältää mainonnaksi luonnehdittavissa olevaa tuotteiden kaupallista esittelyä, jota ei ole lain 21 §:n 1 momentin edellyttämien tavoin erotettu varsinaisesta ohjelmasta. Kaupallinen aineisto ei erotu toimituksellisesta aineistosta sisältönsä eikä esitystapansa nojalla, vaan se on upotettu ohjelman sisään.

Telehallintokeskus katsoo, että ohjelmaan sisältyy osin myös lain 21 §:n 5 momentissa tarkoitettua piilomainonta-ainesta. Palkintoina olevat tuotteet esitellään tavalla, jota ei ole pidettävä välttämättömänä ohjelmaan sisältyvien kilpailujen toteuttamiseksi. Tuotteiden esittelytapa on mainosmainen ja kritiikitön. Lisäksi tuotteisiin kohdistetaan epäsuhtaista huomiota.

Arvio sponsorointia koskevien säännösten soveltamisesta Mitä maksaa -ohjelmassa

Telehallintokeskus toteaa, että Mitä maksaa -ohjelman toteutuksessa ei ole kaikin osin huomioitu televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 26 §:n 3 momentin sponsorointia koskevia säännöksiä.

Säännösten mukaan sponsoroidussa televisio-ohjelmassa ei saa rohkaista ostamaan tai vuokraamaan sponsorin tai kolmannen osapuolen tuotteita tai palveluja, varsinkaan viittaamalla erityisesti ja mainosluonteisesti kyseisiin tuotteisiin tai palveluihin.

Mitä maksaa -ohjelmasarjan päämainostajana ja sponsorijana on Kesko Oy. Ohjelmat sisältävät Kesko Oy:n vaikutuspiirissä oleviin yrityksiin ja tuotteisiin viittauksia, joita voidaan pitää mainosluonteisina ohjelman toteutustapa huomioon ottaen.

Kuluttajaviraston lausunto

Kuluttajavirasto katsoo lausunnossaan, että Mitä maksaa -ohjelman toteutustapa sisältää sellaista mainontaa ja markkinointia, joka on ristiriidassa kuluttajansuojalain 2 luvun 1 §:n kanssa. Keskeisimpänä

ongelmana Kuluttajavirasto pitää mainonnan tunnistettavuutta ohjelmassa.

Oy Ruutunelonen Ab:n ilmoittamat muutokset

Oy Ruutunelonen Ab on käytyjen neuvottelujen pohjalta ilmoittanut tekevänsä ohjelmasarjaan seuraavat muutokset:

- 1) Kesko Oy:n nimi sponsorina tuodaan nykyistä paremmin näkyviin.
- 2) Tuote-esittelyissä mainitaan edelleen tuotteen merkki, mutta ei suoriteta minkäänlaisia vertailuja muihin vastaaviin tuotteisiin.
- 3) Tuote-esittelyissä ei mainita millään tavoin tuotteen mahdollista ostopaikkaa.

Muutokset tehdään sarjan seuraavan tuotantojakson ohjelmiin, jotka esitetään kevään 2000 aikana.

Telehallintokeskuksen ratkaisu

Telehallintokeskus on selvittänyt asiassa, sisältääkö Oy Ruutunelonen Ab:n ohjelmatoimintaan kuuluva televisio-ohjelmasarja Mitä maksaa sellaista mainontaa tai sponsorointia, jonka on katsottava olevan ristiriidassa televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain säännösten kanssa.

Telehallintokeskus katsoo, että Mitä maksaa -ohjelmasarjaan sisältyy edellä selostetuin tavoin sellaista mainontaa ja sponsorointia, jota toteutettaessa ei ole kaikin osin riittävästi otettu huomioon televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 21 §:n 1 ja 5 momentin sekä 26 §:n 3 momentin säännöksiä.

Oy Ruutunelonen Ab on asiasta käydyissä neuvotteluissa ilmoittanut tekevänsä oma-aloitteisesti ohjelmasarjan rakenteisiin muutoksia, joiden tarkoituksena on poistaa havaitut ristiriitaisuudet. Muutokset on tarkoitus toteuttaa seuraavan tuotantojakson alusta lukien.

Ottaen huomioon edellä mainitun Telehallintokeskus katsoo, että asia ei anna tässä vaiheessa aihetta enempiin toimiin, jos yhtiö toteuttaa ilmoittamansa muutokset niin, että ohjelmasarjaan sisältyvien tuote-esittelyjen mainonnanomaiset piirteet poistuvat.

Lainkohdat

Laki televisio- ja radiotoiminnasta 21 § 1 ja 5 mom., 26 § 3 mom., 35 §, 41 §

Johtaja Jorma Koivunmaa

Lakimies Asta Virtaniemi